

**กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิ และผลประโยชน์ของเด็ก
(ได้รับการรับรองจากรัฐสภา เลขที่ 05 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2006)**

มาตรา 5 หน้าที่รับผิดชอบของเด็ก

เด็กทุกคนมีความรับผิดชอบตามหน้าที่ดังนี้

1. เคารพนับถือพ่อแม่ ผู้ปกครอง สมาชิกภายในครอบครัว ครูอาจารย์ ท่านผู้นำ ผู้สูงอายุ เคารพสิทธิของคนอื่น
2. ช่วยเหลือพ่อแม่ ครอบครัว เพื่อน ผู้สูงอายุ และคนพิการตามความสามารถ
3. ขยันเรียนอย่างน้อยให้จบชั้นประถม เคารพและปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด
4. รักษาสุขภาพ อานามัย สิ่งสาธารณะประโยชน์ และสิ่งแวดล้อม
5. เคารพ และปฏิบัติรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และระเบียบการต่าง ๆ ของรัฐ
6. ซื่อสัตย์ สุจริต รักบ้านเกิดเมืองนอน รักประเทศชาติ รักผู้มีคุณงามความดีต่อประเทศชาติ นับถือวัฒนธรรม จารีตประเพณีอันดีงามของชาติ
7. เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมบนพื้นฐานความสามารถของตน

**ภาคที่ 5
การแก้ไขเด็กที่มีปัญหา
หมวดที่ 1
เด็กกระทำผิดกฎหมาย**

มาตรา 50 เด็กที่ยังไม่ถึงเกณฑ์อายุทางอาญา

เด็กที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปีในเวลากระทำผิด จะไม่ถือว่าเป็นบุคคลกระทำผิดทางอาญา ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ของกฎหมายอาญา

มาตรา 51 สิทธิของเด็กกระทำผิดกฎหมาย

ในการดำเนินคดีอาญา เด็กที่เป็นผู้ต้องหาหรือเป็นจำเลยมีสิทธิ ดังนี้

๑. ได้รับการพิจารณานอกระบบการยุติธรรมที่กรณีที่มีการกระทำนั้น หากไม่เป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรง

๒. ได้รับทราบข้อกล่าวหาและสิทธิในการต่อสู้คดี
๓. ได้รับการช่วยเหลือทางด้านกฎหมายจากทนายความ หรือ ผู้ปกป้องที่ถูกต้องตามกฎหมาย และบิดา-มารดา หรือ ผู้ปกครองเข้าร่วมในทุกขั้นตอน ของการดำเนินคดีอาญา
๔. ได้รับการ ปฏิบัติ อย่างเหมาะสม โดยไม่มีการนาบชู้ บังคับ และใช้คำพูดที่หยาบช้ำ ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
๕. ได้รับการปกป้องและคุ้มครองความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ ๆเกี่ยวข้อง
๖. ได้รับการปกป้องทางด้านการรักษาความลับในการดำเนินคดีเช่นเกี่ยวกับประวัติและ ข้อมูลส่วนตัว
๗. ได้รับสิทธิอื่น ๆ ตามกฎหมาย

หมวดที่ 2

การแก้ไขคดีเด็กโดยไม่ส่งให้ศาลตัดสิน

- มาตรา 52 การกระทำผิดของเด็กที่ไม่ส่งให้ศาล
- การกระทำผิดของเด็กที่ไม่ส่งให้ศาลตัดสิน เป็นการกระทำผิดในสถานระหุโทษ และโทสานุโทษ ที่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรง ซึ่งกฎหมายบัญญัติโทษตัดอิสระภาพต่ำกว่า สามปีลงมา
- มาตรา 53 องค์การที่มีสิทธิแก้ไข
- องค์การที่มีสิทธิแก้ไขคดีอาญาของเด็ก ที่ไม่ส่งให้ศาลตัดสินมีดังนี้
1. หน่วยใกล้เคียงคดีเด็กชั้นบ้าน
  2. หน่วยงานยุติธรรมของอำเภอ เทศบาล
  3. องค์การสืบสวน-สอบสวน
  4. องค์การอัยการประชาชน
- ในกรณีที่ยังไม่ได้สร้างตั้งหน่วยใกล้เคียงคดีเด็กชั้นบ้าน ให้หน่วยใกล้เคียงประนอมของบ้านรับผิดชอบ

มาตรา 54 วิธีแก้ไขโดยไม่ส่งให้ศาล

การแก้ไขคดีเด็กโดยไม่ส่งให้ศาลตัดสินสามารถนำใช้วิธีการดังนี้

1. ตักเตือน อบรมเด็กที่กระทำผิด
2. ให้เด็กไปขออภัยนำผู้เสียหายด้วยวิธีการอันเหมาะสม
3. ไกล่เกลี่ยระหว่างเด็กกระทำผิดและผู้เสียหาย
4. ชดใช้ค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำผิดของเด็กโดยบิดา-มารดา หรือผู้ปกครอง
5. ทำงานบริการสังคมตามความสามารถ และเหมาะสมกับอายุของเด็ก

หมวดที่ 3

การไกล่เกลี่ยคดีเด็ก

มาตรา 55 สิทธิ และหน้าที่ของหน่วยไกล่เกลี่ยคดีเด็กชั้นบ้าน

ในกรณีที่ไม่งส่งคดีเด็กให้ศาลตัดสิน หน่วยไกล่เกลี่ยคดีเด็กชั้นบ้านมีสิทธิ และหน้าที่หลักดังนี้

1. ตักเตือน อบรมเด็กที่กระทำผิด
2. ไกล่เกลี่ยคดีแพ่งที่เกี่ยวกับเด็ก
3. ไกล่เกลี่ยคดีอาญาที่เด็กเป็นผู้กระทำผิดตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับนี้
4. ติดตาม และผลักดันการชดใช้ค่าเสียหาย
5. สอดส่อง ดูแล เด็กที่กระทำผิด รวมทั้งเด็กที่ปฏิบัติโทษแล้ว

มาตรา 56 สิทธิ และหน้าที่ของหน่วยงานยุติธรรมอำเภอ เทศบาล ในการไกล่เกลี่ยคดีเด็ก

หน่วยงานยุติธรรมอำเภอ เทศบาล มีสิทธิ และหน้าที่ในการอบรม ประณอมข้อผิดพลาด และไกล่เกลี่ยคดีเด็กที่ส่งมาจากหน่วยไกล่เกลี่ยชั้นบ้าน เนื่องจากหน่วยไกล่เกลี่ยดังกล่าวไม่สามารถไกล่เกลี่ยให้ยุติข้อขัดแย้งได้ ตามมาตรา 55 ของกฎหมายฉบับนี้ และให้ปฏิบัติตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 79 และ 80 ของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ในกรณีที่ไม่สามารถตกลงกันได้ให้คู่ความไปร้องฟ้องต่อศาล

มาตรา 57 หลักการของการไกล่เกลี่ยคดีเด็ก

การไกล่เกลี่ยคดีเด็กต้องปฏิบัติตามหลักดังต่อไปนี้

1. ต้องมีหลักฐานแน่นหนา และเด็กที่กระทำผิดรับรู้ต่อการกระทำของตน
2. ต้องมีการเข้าร่วมของเด็กกระทำผิด บิดา-มารดา หรือผู้ปกครองทุกครั้ง
3. กระบวนการไกล่เกลี่ยต้องวางตัวเป็นกลาง มีท่าทีที่นุ่มนวล อ่อนโยน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็ก

หมวดที่ 4

การสืบสวน-สอบสวนเด็ก

มาตรา 58 สิทธิ และหน้าที่ขององค์การสืบสวน-สอบสวนในการดำเนินคดีเด็ก

การสืบสวน-สอบสวนเด็ก ดำเนินโดยองค์การสืบสวน-สอบสวนเด็กเฉพาะ

ในการดำเนินคดีอาญาต่อเด็ก องค์การสืบสวน-สอบสวน นอกจากจะต้องปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังมีสิทธิ และหน้าที่ดังนี้

1. สละรูป และส่งคดีเด็กไปให้หน่วยหน่วยไกล่เกลี่ยคดีเด็กชั้นบ้านเพื่อแก้ไข ถ้าหากเห็นว่าเป็นการกระทำผิดตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 52 ของกฎหมายฉบับนี้
2. ไกล่เกลี่ยคดีอยู่ในความรับผิดชอบของตนในชั้นสอบสวนภายใน 30 วัน นับจากวันที่ได้รับคำร้องฟ้องจากคู่ความในคดีที่ไม่สามารถไกล่เกลี่ยอยู่หน่วยงานยุติธรรมอำเภอ เทศบาล ได้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่สอบสวนไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ก็สืบสวน-สอบสวนเด็ก สละรูปคดี ส่งให้อัยการประชาชนเพื่อพิจารณาสั่งฟ้อง
3. สืบสวน-สอบสวน และสละรูปคดีเด็กเพื่อส่งให้อัยการประชาชนพิจารณาสั่งฟ้องในกรณีที่กฎหมายบัญญัติโทษตัดอิสระภาพแต่ 3 ปีขึ้นไป
4. ติดตาม ตรวจสอบ แนะนำ และคุ้มครอง บัญชีเด็กที่เป็นผู้ต้องหา และนักโทษที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเอง

มาตรา 59 หลักของการสืบสวน-สอบสวนเด็ก

ในการดำเนินคดีอาญาต่อเด็ก องค์การสืบสวน-สอบสวนต้องใช้มาตรการสืบสวน-สอบสวนตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา และต้องปฏิบัติดังนี้

- ๑ การสอบสวน-สอบถามเด็กที่กระทำความผิดต้องกระทำอย่างอ่อนโยนและเหมาะสมกับเด็ก โดยคำนึงถึง วัย อายุ และความสามารถของเด็กในการแยกแยะความถูก-ผิด
- ๒ บิดา-มารดา หรือผู้ปกครองอื่น ต้องเข้าร่วมการสอบสวน-สอบถามทุกขั้นตอนในการสอบถาม การเอาคำให้ทานเด็ก บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือ ผู้ปกป้อง ไม่มีสิทธิ์ ให้ทานแทนเด็ก แต่มีสิทธิ์เสนอปัญหาที่ตนเห็นว่า ไม่เหมาะสม
- ๓ การเอาคำให้ทานของเด็ก ต้องดำเนินอยู่ในห้องเฉพาะ ด้วยวิธีการเปิดเผย โดยปราศจากการ บังคับ หรือ ช่มชู้เด็ก หลีกเลี่ยงการใช้วาจาที่เป็นการกระทบถึง เกียรติ ศักดิ์ศรี และ จิตใจของเด็ก
- ๔ การสืบสวน-สอบถามเด็ก แต่ละครั้งต้องใช้เวลาไม่เกินกว่า เก้าสิบนาที
- ๕ การสอบสวน-สอบถามในคดีเด็ก ต้องทำให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน โดยการเห็นชอบของ อัยการ

หมวดที่ 5

การนำใช้มาตรการ เพื่อความปลอดภัย

มาตรา 60 มาตรการเพื่อความปลอดภัย

มาตรการเพื่อความปลอดภัยต่อเด็ก หมายถึงมาตรการทั่วไปตามที่ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 59 ของกฎหมายว่าด้วย การพิจารณาความอาญา ดังนี้

1. การพาตัว
2. การควบคุมตัว
3. การจับกุม
4. การกักตัวเด็กชั่วคราว
5. การปล่อยตัวชั่วคราว

มาตรา 61. การพาตัวเด็ก

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่สืบสวน- สอบสวน อัยการประชาชน หรือศาลได้ออกหมายเรียก ตัวเด็ก มาศาล ถึงสามครั้งแล้ว แต่เด็กไม่ไปตามหมายเรียกโดยไม่มีเหตุผล เด็กจะถูกพาตัว พร้อมด้วย บิดา-มารดา หรือ ผู้ปกครอง

มาตรา 62. การควบคุมตัว เด็ก

ในกรณีที่มีความจำเป็น เด็กจะถูกควบคุมตัวไม่เกินสี่สิบแปดชั่วโมง ถ้าหากว่าการกระทำผิด ของเด็กนั้น หากเป็นอันตรายร้ายแรงซึ่งกฎหมายกำหนดโทษตัดอิสระภาพแต่สามปีขึ้นไปและ ต้องมีหลักฐานแน่นหนา

ในกรณีที่จำเป็นต้องได้ควบคุมตัวเด็ก เจ้าหน้าที่สืบสวน-สอบสวน หรือพนักงานสอบสวน ต้อง ปฏิบัติตามหลัก ดังนี้

- 1 ต้องแจ้งให้เด็กทราบเกี่ยวกับเหตุผลของการถูกควบคุมตัว และ แนะนำให้เด็กรู้สิทธิของ ตนตามกฎหมาย
- 2 แจ้งให้ บิดามารดา ผู้ปกครองของเด็ก ทราบโดยทันที ภายหลังจากได้ควบคุมตัวเด็กแล้ว
- 3 ห้ามใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ การขู่เข็ญด้วยอาวุธหรือด้วยวัตถุอื่น ใช้คำพูดที่หยาบคาย ดูถูกเด็ก
- 4 ต้องนำส่งเด็กไปพบแพทย์ เพื่อตรวจสภาพร่างกาย และจิตใจของเด็กอย่างละเอียด ผล ของการตรวจต้องเก็บไว้เป็นความลับ เว้นแต่จะมีคำสั่งจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เท่านั้น
- 5 ต้องรับประกัน ความปลอดภัยแก่เด็กในขณะที่อยู่ในสถานที่ควบคุมตัว
- 6 ต้องเอาเด็กที่ถูกควบคุมตัว ไว้ในสถานที่ควบคุมเด็กโดยเฉพาะ และแยกออกจากเพศที่ ต่างกัน

มาตรา 63. การจับกุมเด็ก

การจับกุมเด็ก ต้องมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร จากอัยการ หรือ ศาลเด็ก เว้นเสีย แต่เป็นกรณีที่เป็นการกระทำความผิด ซึ่งหน้า หรือ รีบด่วน และ เป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรง อัยการประชาชน และ ศาลเด็ก จะออกคำสั่งจับกุมเด็กในกรณีเป็นมาตรการทางเลือก สุดท้ายเท่านั้น โดยต้องมีเงื่อนไขครบถ้วน ดังนี้

1. เป็นการกระทำความผิดที่ ครอบคลุมสร้างความรับผิดชอบทางอาญา

2. เด็กที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญาร้ายแรง และ กฎหมาย กำหนดโทษตัดสิทธิสภาพแต่สามปีขึ้นไป
  3. มีหลักฐานรัดกุมแน่นหนา
  4. มีเหตุผลที่เชื่อได้ว่า เด็กอาจหลบหนี ทำลายหลักฐาน หรือ จะไปกระทำความผิดใหม่ ไปทำร้ายผู้ถูกเสียหาย พยาน หรือ ถูก ผู้อื่นทำร้าย
- ในกาจับตัวเด็กนั้น เจ้าหน้าที่ ๆ เกี่ยวข้อง ต้องปฏิบัติ ตาม หลักที่ได้ กำหนดไว้ใน มาตรา 62 ของกฎหมายฉบับนี้

มาตรา 64. การกักตัวเด็กชั่วคราว

การกักตัวเด็กชั่วคราว ต้องมีเหตุผลและเงื่อนไข ดังนี้

1. ต้องมีคำสั่ง เป็นลายลักษณ์อักษร จากอัยการประชาชน หรือ ศาลเด็ก และ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ กำหนดไว้ในมาตรา 63 ของกฎหมายฉบับนี้
2. ต้องอนุญาต ให้ บิดา-มารดา ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง เพื่อน และ ผู้ปกครอง เข้า เยี่ยม

ระยะเวลาของการกักตัวเด็กชั่วคราว ต้องไม่เกิน 1 เดือน นับจากวันออกคำสั่งเป็นต้นไป

ถ้าเห็นว่ามีควมจำเป็น ต้องได้สอบสวน-สอบถามต่อ อัยการประชาชน หรือ ศาลเด็ก อาจต่อ กำหนดเวลากักขังออกไปอีกได้ครั้งละ หนึ่งเดือน แต่สูงสุดต้องไม่เกิน สี่เดือนสำหรับการกระทำผิดในสถาน โทษานุโทษ และต้องไม่เกิน แปดเดือนสำหรับการกระทำความผิดในสถาน คุรุโทษ

มาตรา 65. การปล่อยตัวเด็กชั่วคราว

การปล่อยตัวเด็กจากการกักขังชั่วคราว ถือเป็น นุริมสิทธิ ในกระบวนการพิจารณา ความอาญา การปล่อยตัวเด็ก พิจารณาจากคำร้องขอของ บิดา-มารดา ผู้ปกครอง หรือ ญาติ ใกล้ชิด หรือ กระทำการโดยหน้าที่ของอัยการประชาชน หรือ ศาลเด็ก การปล่อยตัวชั่วคราว หากไม่จำเป็น ไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกันก็ได้

ในการปล่อยตัวชั่วคราวตามคำร้องขอ บิดา-มารดา ผู้ปกครอง หรือ ญาติ ใกล้ชิด นั้น เจ้าหน้าที่สืบสวน-สอบสวน ต้องลงคำเห็นต่อคำร้องนั้นภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง ภายหลังที่ได้รับคำร้องนั้นแล้ว หลังจากนั้นต้องส่งคำร้องขอดังกล่าวพร้อมคำเห็นของตนไปยัง

อัยการประชาชน หรือ ศาลเด็ก พิจารณาภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง หากอัยการประชาชน หรือ ศาลเด็กตกลงให้ ปล่อยตัวเด็กแล้ว ต้องปล่อยตัวเด็กนั้นในทันที

เด็กที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแล้ว ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมความประพฤติ และดูแลอย่างใกล้ชิด จากบิดา-มารดา ผู้ปกครอง หรือ ญาติใกล้ชิดที่ได้ ยินยอมประกันตัวเด็กนั้น สำหรับการกระทำผิดในสถาน คະรุโทษ จะไม่ได้รับการปล่อยตัว

หมวดที่ 6

การดำเนินคดีเด็ก ของอัยการประชาชน

มาตรา 66 สิทธิ และหน้าที่ของอัยการประชาชนในการดำเนินคดีเด็ก

ในการดำเนินคดีอาญาต่อเด็ก อัยการประชาชน นอกจากที่ต้องปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังมีสิทธิ และหน้าที่ดังนี้

1. วางมาตรการ ในขอบเขตสิทธิของตน เพื่อปกป้องสิทธิ และผลประโยชน์ของเด็ก
  2. พิจารณาส่งคดีเด็กให้หน่วยใกล้เคียงคดีเด็กชั้นบ้านเป็นผู้แก้ไข
  3. แก้ไขคดีอยู่ชั้นของตนด้วยการไกล่เกลี่ย ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จจึงส่งฟ้องต่อศาลเด็ก
  4. พิจารณาออกคำสั่งจับตัว กักขังพราง ในกรณี que เห็นว่ามีความจำเป็น และการกระทำ ผิดที่กฎหมายบัญญัติโทษตัดอิสระภาพแต่ 3 ปีขึ้นไป
  5. พิจารณาออกคำสั่งปล่อยตัวพราง
- เพื่อเป็นการประกันสิทธิ และหน้าที่ของตนอัยการสูงสุดอาจตั้งหน่วยงานดำเนินคดีเด็กเฉพาะ

มาตรา 67. ระยะเวลาในการดำเนินคดีเด็กในชั้น อัยการประชาชน

-อัยการประชาชน ต้องพิจารณา และลงความเห็น คดีที่ได้รับจากองค์การ สืบสวน- สอบสวน ภายในระยะ สิบห้าวันนับจากวันที่ได้รับสำนวนคดีเป็นต้นไป และต้องตกลงดังนี้ รั:

1. ส่งสำนวนคดีคืนให้องค์การสืบสวน-สอบสวน เพื่อสอบสวน-สอบถามเพิ่มเติม
2. ส่งฟ้องต่อศาลเด็ก

ในกรณีที่อัยการประชาชน ตกลงไกล่เกลี่ยคดีเด็กอยู่ในอำนาจของตน ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาสามสิบวัน นับจากวันที่ได้รับสำนวนคดี เป็นต้นไป

หมวด ที่ 7

ศาลเด็ก

มาตรา 68. การจัดตั้งศาลเด็ก

-ศาลเด็ก จัดตั้งขึ้นอยู่ จังหวัด นครหลวง ตามการเห็นชอบของรัฐสภา ขึ้นตรงต่อศาลฎีกา และ พิจารณาเป็นขั้นต้น สำหรับชั้นอุทธรณ์ และ ฎีกาเป็นหน้าที่ของศาลเด็กชั้นศาลอุทธรณ์และ ศาล ฎีกา เป็นผู้พิจารณา

ในกรณีที่ยังไม่สามารถ จัดตั้งศาลเด็กได้นั้น มอบให้คณะศาลเด็กของศาลประชาชนพิจารณา

มาตรา 69. คดีที่ศาลเด็กจะรับมาพิจารณา

ศาลเด็กมีสิทธิ พิจารณาคดีดังนี้

1. คดีอาญาที่เด็กเป็นผู้กระทำผิด;
2. คดีเกี่ยวกับแรงงานเด็ก
3. คดีแพ่งที่ร้องฟ้องต่อศาลเกี่ยวกับเด็ก
4. ข้อขัดแย้งอื่นเกี่ยวกับเด็ก

มาตรา 70. หลักในการพิจารณาคดีของศาลเด็ก

ศาลเด็ก ต้องดำเนินคดี ตามหลัก ดังนี้

1. ในการพิจารณาคดีเด็ก ต้องให้มี ห้องพิจารณาที่เหมาะสม โดยแตกต่างจากห้องประชุมศาลทั่วไป และ การดำเนินคดี ต้องถือเป็นความลับ
2. เด็ก มีสิทธิเข้าร่วมการพิจารณาคดี มีสิทธิ เสนอความคิดเห็นและคำคิดเห็นนั้นต้องได้รับการพิจารณา โดยยึดถือ อายุ และความสามารถของเด็กในการจำแนกความถูกผิด

3. ภาษา และ คำศัพท์ที่ใช้ในศาลเด็ก ต้องเป็นภาษาและคำศัพท์ที่เด็กเข้าใจง่าย ถ้าเด็กไม่รู้ภาษาลาว ต้องให้มีล่ามแปลให้
4. เด็กต้องได้รับการช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย-จากทนายความ หรือ ผู้ปกป้องอื่นๆ และมี บิดา-มารดา หรือ ผู้ปกครองเด็กเข้าร่วมนำ
5. ปฏิบัติ ตามหลักอื่นๆ ที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายพิจารณาความอาญา และ กฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 71. กำหนดเวลาในการ ดำเนินคดีอยู่ศาลเด็ก ศาลเด็ก ต้องนำเอาคดีเด็กออกมาพิจารณาภายในกำหนดสิบห้าวัน นับจากวันที่ได้รับคำสั่งฟ้องจากอัยการเป็นต้นไป

มาตรา 72. การกำหนดโทษทางอาญาต่อเด็ก นอกจาก ปฏิบัติตามหลักการรวมของการวางโทษแล้ว ศาลเด็กอาจใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือวางโทษ ที่เหมาะกับอายุ และความสามารถในการรับรู้ผิดชอบชั่วดีของเด็ก ดังนี้

1. ใช้วิธีการสำหรับเด็ก ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 53 (ใหม่) ของกฎหมายอาญา
2. พักการลงโทษ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 47 ของกฎหมาย อาญา แล้วส่งตัวเด็กให้ บิดา-มารดา หรือ ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ชุมชน ศึกษาดบกรม

การลงโทษตัดอิสระภาพต่อเด็กที่กระทำผิด ให้ถือเป็นมาตรการสุดท้าย เว้นแต่เป็นการกระทำผิดความผิดสถาน ครัวโทษ

ห้ามลงโทษประหารชีวิต และโทษตัดอิสระภาพตลอดชีวิตต่อเด็กที่กระทำความผิด หากมีความจำเป็น ต้องได้ลงโทษ ตัดอิสระภาพนั้น ศาลเด็กอาจลงโทษต่อเด็ก ครั้งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาก็ได้ หรือ ศาลเด็กอาจลงโทษ ต่ำกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาก็ได้ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 44 ของกฎหมายอาญา

มาตรา 73 . การพิจารณาคดีแพ่งและคดีอื่นๆ ของศาลเด็ก

สำหรับการพิจารณาคดีแพ่ง แคคดีอื่นๆ ของศาลเด็ก ให้ดำเนินตามกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายอาญา

มาตรา 7 องค์ประกอบของการกระทำความผิด

องค์ประกอบของการกระทำความผิดทางอาญา หมายถึงเครื่องหมายทางด้านภาวะวิสัย และอัตวิสัยของความประพฤติ ที่กฎหมายอาญาถือว่าเป็นการกระทำความ

การกระทำความผิดทางอาญา มีสี่องค์ประกอบดังนี้

- องค์ประกอบทางด้านวัตถุประสงค์
- องค์ประกอบทางด้านภาวะวิสัย
- องค์ประกอบทางด้านอัตวิสัย
- เจ้ากรรม

องค์ประกอบทางด้านวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิด หมายถึงสายสัมพันธ์ของสังคมที่ถูกคุ้มครองโดยกฎหมายอาญา และได้รับการกระทบจากการกระทำความผิด

องค์ประกอบด้านภาวะวิสัยของการกระทำความผิด หมายถึงเครื่องหมายภายนอกของพฤติกรรมที่ได้ก่อ หรือ จะก่อความเสียหายให้กับสายสัมพันธ์สังคมที่ถูกคุ้มครองโดยกฎหมายอาญาลวมทั้งวัน เวลา สถานที่ พาหนะ อุปกรณ์ สภาพและวิธีประกอบการกระทำความผิดดังกล่าว

องค์ประกอบทางด้านอัตวิสัยของการกระทำความผิด หมายถึงเครื่องหมายต่าง ๆ ทางด้านทัศนคติ แนวความคิดของบุคคลผู้กระทำความผิด ต่อการกระทำความผิดของตนที่แสดงออกมาภายนอกต่อการกระทำความผิดโดยผ่านพฤติกรรม

มาตรา 8 สถานการกระทำความผิด

การกระทำความผิดแบ่งออกเป็นสามสถานดังนี้

- ละหุโทษ หมายถึงการกระทำความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษ วิจารณ์ต่อสาธารณชน หรือ โทษปรับ
- โทษานุโทษ หมายถึงการกระทำที่กฎหมายกำหนดโทษแต่สร้างโดยไม่ตัดอิสระภาพ หรือ โทษตัดอิสระภาพแต่สามเดือนถึงสิบปี และโทษปรับ
- คุรุโทษ หมายถึงการกระทำความผิดที่กฎหมายได้กำหนดโทษตัดอิสระภาพแต่ห้าปีขึ้นไปถึงตลอดชีวิต รวมทั้งโทษปรับ และโทษประหารชีวิต

มาตรา 44 การวางโทษใส่การกระทำความผิดของเด็ก

ในการวางโทษใส่เด็กที่ยังไม่ถึงเกษีณอายุสิบแปดปี ในเวลากระทำความผิด โดยอิงตามระดับ และลักษณะของการกระทำความผิดดังกล่าว ศาลอาจจะวางโทษต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ได้

มาตรา 47 การพักการลงโทษ

การพักการลงโทษตัดอิสระภาพ โทษตัดสร้างโดยไม่ตัดอิสระภาพ หรือโทษปรับที่เป็นโทษหลัก หมายถึงการระงับการปฏิบัติโทษนี้ไว้ภายในระยะ ห้าปี หากภายในกำหนดดังกล่าวผู้ถูกตัดสินไม่ไปกระทำความผิดใหม่โดยเจตนาอีก โทษที่พากไว้วันนั้นก็ตกไป หากผู้กระทำความผิดไปกระทำความผิดใหม่โดยเจตนา และถูกศาลลงโทษตัดอิสระภาพ เมื่อคำพิพากษานั้นถึงที่สุด ผู้กระทำความผิดก็จะได้รับโทษใหม่รวมทั้งโทษเก่าที่พากไว้วันนั้นด้วย

การพากโทษไว้วันนั้น จะพากทั้งหมด หรือส่วนใดส่วนหนึ่งก็ได้ สำหรับผู้กระทำความผิดที่ไม่เจตนา ผู้ที่ถูกศาลตัดสินลงโทษตัดอิสระภาพตั้งแต่สามปีขึ้นไป หรือผู้ที่ถูกศาลตัดสินลงโทษในสถานกักโทษนั้นจะไม่ได้รับการพากโทษ

มาตรา 53 การนำใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยต่อเด็ก

สำหรับเด็กที่อายุยังไม่ถึงสิบห้าปี ที่ได้มีการกระทำ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสังคมนั้น ให้นำใช้มาตรการดังต่อไปนี้

1. ให้ไปขอภัยนำผู้เสียหายด้วยวิธีการอันเหมาะสม
2. ชดใช้ค่าเสียหายโดยบิดามารดา หรือ ผู้ปกครอง
3. ส่งให้ผู้ปกครองศึกษาอบรม
4. ส่งให้องค์การปกครอง และองค์การจัดตั้งของชุมชน ดูแลการประพฤติ และอบรม

สำหรับเด็กที่มีอายุแต่สิบห้าปีขึ้นไป แต่ต่ำกว่าสิบแปดปี หากได้กระทำความผิดอาญาในสถานระงับโทษ และ โทษานุโทษ นั้นศาลจะนำใช้มาตรการที่กล่าวมาแล้วนี้ก็ได้

สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว
สันติภาพ เอกภาพ ประชาธิปไตย เอกภาพ วัฒนาถาวร

-----000-----

กระทรวงยุติธรรม

เลขที่ 210/ กย

นครเวียงจันทน์ วันที่ 19 ตุลาคม 2552

กฎกระทรวง

ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ว่าด้วยการก่อตั้ง และ ดำเนินการของหน่วยใกล้เคียงข้อขัดแย้งของบ้าน

- อิงตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีเลขที่ 404/นย ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2550 ว่าด้วยการจัดตั้ง และดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรม
- อิงตามการประเมินผลในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ฉบับเลขที่ 02/กย ลงวันที่ 19 มีนาคม 2550 ว่าด้วยการก่อตั้งและ ดำเนินงานของหน่วยใกล้เคียงชั้นบ้าน
- อิงตามการศึกษาค้นคว้าและ การเสนอของกรมคุ้มครองระบบยุติธรรม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ตกลง

หมวดที่ 1

บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับหน่วยใกล้เคียงข้อขัดแย้งชั้นบ้าน

มาตรา 1: วัตถุประสงค์ในการสร้างหน่วยใกล้เคียงชั้นบ้าน

การสร้างหน่วยใกล้เคียงชั้นบ้านมีวัตถุประสงค์ทำให้รากฐานของบ้านมีระบบงานยุติธรรม เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในบ้านโดยใช้การปรานอมข้อพิพาทโดยสันติวิธีมีหน้าที่ช่วยผู้ใหญ่บ้านในการอบรมประชาชนภายในบ้านให้เคารพกฎหมายและระเบียบของบ้าน รับประกันเสถียรภาพทางด้านกฎหมาย ปกป้องและ รักษาความปรองดองภายในครอบครัว และ ประชาชนภายในบ้าน ทำให้บ้านมีการพัฒนาโดยรอบด้าน

มาตรา 2: นิยามคำศัพท์

คำศัพท์ที่ใช้อยู่ในกำกระทรวงนี้ มีความหมายดังนี้

- การใกล้เคียง หมายถึงการอบรมคู่มือให้มีความเข้าใจ และ ยินดีเข้าร่วมการใกล้เคียงให้ รุ่งเรืองไปด้วยสันติวิธี
- ข้อขัดแย้ง หมายถึงการไม่ปรองดองกัน การไม่ลงรอยกันที่เกิดขึ้นระหว่างคนสองคน หรือหลายคน ส่วนบุคคลด้วยกัน หรือส่วนบุคคลกับหน่วยงาน ระหว่างครอบครัว ที่เกี่ยวเนื่องมาจาก ความสัมพันธ์ทางแพ่ง พานิตย์ ครอบครัว แรงงาน และ หน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งคู่มือไม่สามารถตกลงกันได้ แต่ยังไม่เคยฟ้องร้องมาก่อน
- ข้อขัดแย้งของบ้าน หมายถึงความไม่ถูกต้องปรองดองกัน ไม่ลงรอยกันที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวหรือภายในบ้าน
- อนุญาโตตุลาการ หมายถึงคณะกรรมการที่ถูกแต่งตั้งให้รับผิดชอบแก้ไขข้อขัดแย้งทางเศรษฐกิจ ที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย

สถานะ บทบาท และ การก่อตั้ง

มาตรา 1. สถานะ

หน่วยใกล้เคียง ข้อขัดแย้งของบ้าน เป็นหน่วยงานทางสังคม ที่ได้รับการก่อตั้งขึ้นโดยประชาชนภายในหมู่บ้าน และได้รับการรับรองจากนายอำเภอ ดำเนินการภายใต้การแนะนำของผู้ใหญ่บ้าน และ ขึ้นตรงในด้านการคุ้มครอง ตรวจสอบ แนะนำทางด้านวิชาการของหน่วยงานยุติธรรมอำเภอ

มาตรา 2. บทบาท

หน่วยใกล้เคียงข้อขัดแย้ง ของบ้านมีหน้าที่หลักดังนี้

1. มีหน้าที่ประนอมข้อพิพาทอยู่ในหมู่บ้าน ในการแก้ไขข้อขัดแย้ง ที่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรง ต่อสังคม และ เป็นการระมัดต่อจารีตประเพณีของประชาชน ตามการเสนอของคู่มือ
2. ช่วยผู้ใหญ่บ้านในการอบรม และรณรงค์ประชาชนในหมู่บ้านให้เคารบและ ปฏิบัติ กฎหมาย
3. ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆในการดำเนินการในด้านงานยุติธรรม และ หน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้อง เพื่อคุ้มครองสิทธิ และผลประโยชน์อันชอบธรรมของประชาชนภายในบ้าน

มาตรา 3 การก่อตั้ง

หน่วยใกล้เคียงข้อขัดแย้งของบ้าน ถูกสร้างขึ้นด้วยการลงคะแนนเสียงแบบลับ หรือแบบเปิดเผย ขึ้นอยู่กับการตกลงร่วมกันของประชาชนที่มา ร่วมในการประชุม นั้น ผู้ที่จะได้รับเลือกให้เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับคะแนนเสียง สนับสนุน ส่วนใหญ่จากประชาชนที่เข้าร่วมประชุมในวันนั้น

หมวดที่ 2

หน้าที่ และขอบเขตสิทธิ

มาตรา 4. หน้าที่

หน่วยใกล้เคียงข้อขัดแย้งของบ้าน มีหน้าที่ดังนี้

1. เผยแพร่ โฆษณาระเบียบ ข้อบังคับและ กฎหมายต่าง ๆ ให้ประชาชนภายในบ้าน เข้าใจ และปฏิบัติตาม
2. ทำการไกล่เกลี่ย ข้อขัดแย้งทางแพ่ง เกี่ยวกับหนี้ ทรัพย์สิน ความขัดแย้งภายใน ครอบครัว(ยกเว้นการหย่าร้าง ซึ่งต้องส่งให้ศาลพิจารณา ตามกฎหมาย) กรรมสิทธิ์ เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง การนำใช้ที่ดินที่ได้จัดสรรแล้วของบ้าน การขอทางผ่าน และอื่นๆ ตามการร้องเรียน หรือร้องขอของคู่กรณีที่มีความขัดแย้งกัน
3. ให้ความช่วยเหลือ และ ร่วมมือในการบังคับคดีของศาลในคดีแพ่ง และ ความเสียหายทางแพ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องในคดีอาญา
4. ในบางกรณี อาจทำการไกล่เกลี่ยคดีอาญาได้ หากการกระทำนั้น เป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย(สถานลหุโทษ) ซึ่งผู้เสียหายไม่ได้ร้องฟ้อง แต่ได้ร้องขอให้หน่วยใกล้เคียงข้อขัดแย้งของบ้าน ทำการไกล่เกลี่ย เช่น : การทำร้ายร่างกายระหว่างญาติใกล้ชิดที่ไม่มีบาดเจ็บสาหัส หรือ พิการ กานหมิ่นประมาท การดูหมิ่น การด่าทอ การดูหมิ่นศพ หรือชื่อเสียงของผู้ตาย การบุกรุกเคหะสถาน และการรเมิด ความลับส่วนตัว
5. ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในการรักษาความสงบภายในบ้าน
6. สอดส่อง ดูแล และ อบรม ผู้ที่พ้นโทษแล้วและ ผู้ที่ถูกศาลตัดสินให้ คุมประพฤติ
7. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามการมอบหมายของผู้ใหญ่บ้าน หรือ หน่วยงานยุติธรรมอำเภอ ตามบทบาทของตน

มาตรา 5. ขอบเขตสิทธิ

1. หน่วยใกล้เคียงมีสิทธิ เก็บค่าบริการนำคูกรณีที่ขัดแย้งกัน แต่สูงสุดไม่เกิน ห้าหมื่น กีบ(50.000 กีบ) ในแต่ละกรณีของความขัดแย้ง ผู้ที่ต้องจ่ายค่าบริการ ขึ้นอยู่กับการตกลงของสองฝ่าย เพื่อเป็นการใช้จ่ายในการดำเนินงาน เช่น ค่าแรง ค่ากระดาด ปากกาที่ใช้ในการบันทึก และอื่น ๆ โดยต้องมีแผนการใช้จ่ายอย่างชัดเจน
2. หน่วยใกล้เคียง ข้อขัดแย้งของบ้านมีสิทธิได้รับการปกป้องจากกฎหมาย
3. หน่วยใกล้เคียง ข้อขัดแย้งของบ้าน ไม่ได้รับเงินเดือนเหมือนพนักงานของรัฐ แต่มีสิทธิได้รับนโยบายต่างๆ เช่น ค่าแรง ใบรับรองเกียรติคุณ ตามผลงานตัวจริง โดยผ่านการเสนอของผู้ใหญ่บ้าน
4. หน่วยใกล้เคียง ข้อขัดแย้งของบ้าน ไม่มีสิทธิ อนุญาต ให้ หย่าร้าง ไม่มีสิทธิลงโทษ ทางอาญา (โทษปรับ โทษตัดอิสระภาพ และอื่นๆ) ที่เป็นหน้าที่ของศาล แต่มีหน้าที่ อบรมให้คูกรณี เคารบ และปฏิบัติกฎหมายให้เข้มงวด
5. หน่วยใกล้เคียง ข้อขัดแย้งของบ้าน มีสิทธิประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ของบ้าน ในการดำเนินงาน
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามการมอบหมายของผู้ใหญ่บ้าน หรือ หน่วยงานยุติธรรมอำเภอ ตามบทบาทของตน

หมวดที่ 3

โครงสร้าง

มาตรา 6. โครงสร้างด้านบุคลากร

หน่วยใกล้เคียง ข้อขัดแย้งของบ้าน ประกอบด้วยหัวหน้า 1 คน รองหัวหน้า 1-2 คน และสมาชิกแต่ 3-5 คน ซึ่งมาจาก

1. ตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิของบ้าน
2. ตัวแทนผู้นำชุมชน(ผู้ใหญ่บ้าน)
3. ตัวแทนสตรีภายในบ้าน
4. ตัวแทนคนหนุ่มสาวภายในบ้าน
5. ผู้อาวุโส หรือผู้ตัวแทนชนเผ่าภายในบ้าน
6. ตัวแทน ตำรวจบ้าน

มาตรา 7. มาตราฐานของคณะหน่วยใกล้เคียงของบ้าน

ผู้เป็นหัวหน้าของหน่วยใกล้เคียงของบ้าน จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือมากที่สุดอยู่ในหมู่บ้าน รับรู้ระเบียบกฎหมาย มีความสามารถในการศึกษาอบรม และรณรงค์ชาวบ้านให้เคารบ และ ปฏิบัติระเบียบกฎหมาย รู้จักเกลี้ยกล่อมเพื่อยุติข้อขัดแย้ง ต่าง ๆ โดยวิธีทางสมานฉันท์ และต้องเป็นคน ซื่อสัตย์ บริสุทธิ์ ต่อประชาชน รองหัวหน้า และสมาชิกของหน่วยใกล้เคียงข้อขัดแย้งของบ้าน ต้องเป็นคนที่ รู้จักรวบรวมความสามัคคี เป็นคนที่ประชาชนไว้วางใจและให้ความเคารบ มีมารยาทดี รู้ ผลักดัน และรณรงค์ประชาชนให้ทำงานเพื่อสังคม และประเทศชาติ

มาตรา 8. วาระการทำงาน

หน่วยใกล้เคียง ข้อขัดแย้งของบ้าน มีวาระ ครึ่งละ 4 ปี
ทุกคนที่ถูกรับเข้าเป็นสมาชิกของหน่วยใกล้เคียงข้อขัดแย้งของบ้าน มีสิทธิ์ขอถอน ตัวหรือลาออก หรือถูก โหวดให้ลาออกโดยประชาชนภายในบ้าน
ถ้าหากตำแหน่งใดว่างลงจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสนอบุคคลใหม่เข้ามาแทนที่ โดยปฏิบัติตามระเบียบที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3, 6, และ 7 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

หมวดที่ 5

หลัก และ วิธีการในการทำงาน

มาตรา 9. หลักในการทำงาน

หน่วยใกล้เคียง ข้อขัดแย้งของบ้านดำเนินงานตามหลักดังนี้

1. ทำงานตามหลักในการปรารถนาประนอม โดยยึดการผลักดันให้คู่กรณีแก้ไขข้อขัดแย้งด้วยตนเอง เป็นอันดับแรก
2. ทำงานเป็นทีม ตกลงปัญหาตามเสียงข้างมาก โดยส่งเสริมให้แต่ละคนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ดำเนินงานอย่างมีเป้าหมาย ที่สอดคล้องกับ ความ เป็นจริง และมีจุดมุ่งหมาย

3. มีการสรุปผล และถอดถอนประสพการณ์อย่างปกติและต่อเนื่อง ทุกๆครั้งภาย หลังการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง เพื่อแก้ไขข้อเสีย และรักษาข้อดี

มาตรา 10. วิธีการในการทำงาน

1. เมื่อได้รับทราบข้อขัดแย้งจากประชาชนแล้ว หน่วยไกล่เกลี่ย ต้องแจ้งให้คู่ กรณีทราบ แล้วพิจารณาข้อขัดแย้งนั้นภายใน 7 วัน ด้วยการ สืบเสาะ หาพยาน หลักฐานตัวจริงเพื่อ เป็นข้อมูลในการไกล่เกลี่ย จากนั้น คณะก็กำหนด วัน เวลา สถานที่ และ เชิญคู่ขัดแย้ง และ พะยานมาไกล่เกลี่ย การไกล่เกลี่ยจะมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีบุคคล ที่เป็นคณะเข้าร่วมมากกว่าครึ่งหนึ่ง หากมีความจำเป็น อาจเรียนเชิญผู้เกี่ยวข้อง หรือ ประชาชน เข้าร่วมก็ได้ เพื่อช่วยในการ ออกคำคิดเห็น

2. ในการไกล่เกลี่ยแต่ละครั้ง ให้ทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และอ่านข้อของหน้า คู่กรณีี่ขัดแย้งกันทั้งสองฝ่ายพร้อมด้วยพยาน แล้วลงลายเซ็นไว้

3. ถ้าหากคู่กรณีไม่สามารถตกลงกันได้ การไกล่เกลี่ย อาจจะจัดขึ้นซ้ำกันหลาย ครั้งก็ได้ แต่ไม่ให้เก็บค่าบริการเพิ่มขึ้นจาก 50.000 กีบ ถ้าหากสองฝ่ายยังไม่สามารถ ตกลงกันได้ ให้คณะกรรมการไกล่เกลี่ย ทำหมายเหตุไว้ในบันทึก แล้วส่งสำนวน ข้อขัดแย้งไปให้คณะรับผิดชอบของกลุ่มบ้าน เพื่อทำการไกล่เกลี่ยเป็นครั้งที่สอง หากยังไม่ สามารถตกลงกันได้ ให้ทำบันทึกแล้วส่งให้ หน่วยงานยุติธรรมอำเภอ พิจารณาไกล่เกลี่ย เป็นครั้งที่ สาม หากยังไม่สามารถตกลงกันได้ จึงแนะนำให้คู่ขัดแย้งไปฟ้องศาลเพื่อดำเนิน การตามกฎหมาย

4. ห้ามนำเอาคดีที่ศาล หรือคณะ อานุญาโตตุลาการได้ตัดสินแล้ว มาทำการ ไกล่เกลี่ย
หมวดที่ 5

บทบัญญัติ สุดท้าย

มาตรา 11. หน่วยงานรับผิดชอบ

ให้ปลัด กรมบุคคลากร กรมคุ้มครองระบบยุติธรรม หน่วยงานยุติธรรมของจังหวัด ของนครเวียงจันทน์ อำเภอ หน่วยงานยุติธรรมอำเภอ เทศบาล กลุ่มบ้าน บ้าน และ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จงรับรู้ และนำไปปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ตามหน้าที่ และความ รับผิดชอบของตน

มาตรา 12. ผลศักดิ์สิทธิ์

กฎกระทรวง ฉบับนี้มีผลศักดิ์สิทธิ์นับแต่วันที่ลงลายเซ็นนี้เป็นต้นไป และ เปลี่ยน
แทนกฎกระทรวง ฉบับ เลขที่ 08/ กย ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2548

รัฐมนตรีว่าการ
(ลายมือชื่อ)

ดร. เจริญ เยียป่าวเฮอ